

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
سازمان فناوری اطلاعات ایران

سند راهبردی

توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

ارده پست ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لذہ مجروحہ بہت اندک کھانہ تھیہ وقتوں میں انہی سہ
میں نہ تقدیر و شکر کھنچ راز صنادید توفیق
پہ آقا سنت مہنامہ دایہ آزادانہ
باہمت بہ غور و خیر در ہر امر کور انہی لہجہ
سنانہ یافتہ در وجہ توحید کربلا
کفر بہتہ محرومانہ

۹۱، ۲۷

فهرست مطالب

۱-مقدمه	۳
۲-رویکردهای حاکم بر سند	۴
۳-چشم انداز	۵
۴-منظرفهای راهبردی	۶
۵-اهداف کلان	۷
۶-راهبردها	۸
۷-اقدامات (طرحها و برنامه های اجرایی)	۹
۸-ساختار اجرایی	۳۱
۹-واژه نامه	۳۳

سر آغاز

در راستای چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران و در ادامه سیاست‌های توسعه فناوری اطلاعات در برنامه پنجم توسعه کشور و به استناد سند نظام جامع فناوری اطلاعات کشور مصوب هیات وزیران، سند امنیت فضای تبادل اطلاعات (افتا)، برنامه راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز در کشور، به منظور سیاست گذاری کلان در این حوزه تهیه شده و خلاصه آن طی مستند پیش رو، در قالب سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز ارائه می گردد.

تلاش تمامی دست اندرکاران تدوین این برنامه بر این بوده است که برنامه ریزی راهبردی ایران اسلامی برای توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز بر اساس اطلاعات دقیق و با شناخت مناسب، بر پایه متدولوژیهای علمی تایید شده، انجام شود؛ اما الزاماً اجرای دقیق و پایش منظم و پیوسته برنامه‌های راهبردی و اعمال اصلاحات و بازبینی‌ها، تنها راهی است که می تواند رسیدن به نقطه مطلوب را ضمانت کند.

تهیه این سند طی پروژه تدوین برنامه راهبردی نرم افزارهای آزاد/متن باز به کارفرمایی موسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری شرکت مخابرات ایران و به سفارش معاونت فناوری اطلاعات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و توسط شرکت فناوری اطلاعات و ارتباطات متن باز (عضو مرکز رشد فناوریهای پیشرفته دانشگاه صنعتی شریف) در سال ۱۳۸۵ شروع شد که نسخه ۴ این سند در سال ۱۳۸۷ به تایید کمیته راهبری تدوین سند رسید. پس از تشکیل شرکت فناوری اطلاعات ایران طی بند ۱۷ اساسنامه این شرکت، که بعداً به سازمان ارتقا یافت، سازمان فناوری اطلاعات ایران به عنوان متولی توسعه متن باز کشور تعیین گردید و تصویب و اجرای سند توسط معاونت فناوری اطلاعات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به سازمان فناوری اطلاعات ایران واگذار گردید. با توجه به سرعت بالای تغییرات در فناوریهای نوین، سازمان فناوری اطلاعات ایران در خرداد ۱۳۹۰ بازنگری و بروزرسانی سند راهبردی را به دانشگاه صنعتی شریف سپرد که پس از کسب نظرات خبرگان و سازمانهای فعال در این حوزه و تایید موسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات به عنوان ناظر فعالیت بازنگری، نسخه ۶ سند ارائه گردید.

با توجه به ماهیت فعالیت که در حوزه فناوریهای نوین قرار دارد، در تشکیل تیم پروژه از دو گروه متخصص با تجربه در زمینه‌های متن باز و برنامه ریزی راهبردی در کنار هم استفاده شده است. به منظور اخذ نظر صاحب نظران و خبرگان، تیم مجری با تشکیل یک کمیته همفکری و یک کمیته مشاورین با حضور اساتید صاحب نظر دانشگاه، متخصصین متن باز و نمایندگان بخش خصوصی، حداکثر بهره را از نظرات کارشناسی متخصصان مختلف کشور برده است. در تدوین این سند سعی شده است تمامی اقدامات گذشته و حال کشور در حوزه متن باز و نرم افزارهای آزاد/متن باز مورد بررسی قرار گرفته و وضع موجود داخل کشور، به بهترین وجه ترسیم شود. در کنار این موضوع، با بررسی اقدامات کشورهای دیگر و تحلیل روند توسعه متن باز و نرم افزارهای مبتنی بر این متدولوژی در جهان، شناسایی مطلوبی از وضعیت نرم افزارهای آزاد/متن باز در جهان به عمل آمده است. در راه رسیدن به این مهم، برنامه‌های کشورهای مختلف جمع آوری شده و پس از انتخاب چند کشور نمونه (بر اساس شاخص‌های تعیین شده)، برنامه‌های راهبردی این کشورها مورد تحلیل و بررسی دقیق قرار گرفت. از نتایج این

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

مطالعات و بررسی‌های صورت گرفته با الگوبرداری هدفمند در قدم‌های مختلف برنامه‌ریزی حداکثر بهره‌برداری به عمل آمد. در تدوین برنامه راهبردی کشور در حوزه نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز و ساختارهای آن، سند‌های راهبردی مشابه در داخل کشور مانند: سند افتا، نظام جامع فناوری اطلاعات و سند توسعه نانو - به عنوان نمونه اسناد ملی در حوزه فناوری - نیز مورد بررسی قرار گرفتند.

تیم تدوین برنامه تلاش نمود در طی ۱۱ هزار نفر ساعت کار کارشناسی صورت گرفته با استفاده از متدولوژی‌های علمی تایید شده، محتوای مطالعاتی، برنامه‌ها و مستندات اولیه را مهیا نموده و برای کسب نظرات خبرگی، در اختیار صاحب‌نظران و متخصصان کشور قرار دهد. نظرات این عزیزان به صورت شفاهی و مکتوب در قالب کمیته‌های همفکری، مشاورین و راهبری، اخذ شده و نتایج آن در برنامه‌ریزی صورت گرفته اعمال شده است. مستند حاضر با عنوان *سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز*، نتیجه و عصاره کلیه این اقدامات و تلاش‌های صورت گرفته است، که به فضل پروردگار متعال و در سایه توجهات حضرت ولی‌عصر (عجل‌ا... تعالی فرجه شریف) با تایید موسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری برای استخراج سند نهایی و برای تصویب و اجرا به سازمان فناوری اطلاعات ایران و معاونت فناوری اطلاعات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تحویل گردیده است.

این سند در قالب ۹ بخش مطالب راهبردی تهیه شده و اطلاعات تکمیلی لازم ارائه می‌شود. به طور اجمالی مطالب راهبردی شامل ۷ منظر راهبردی، ۸ هدف کلان، ۱۵ راهبرد، ۳۲ طرح و ۹۴ برنامه اجرایی می‌باشند، که با ۱۲ جلد گزارش‌ها و مستندات پشتیبان ارائه می‌گردد. امید است با اتکا به این سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز در مراجع عالی کشور و فراهم آوردن سازوکارهای راهبری و اجرایی لازم برای آن، شاهد رشد روند توسعه و استفاده از نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز در کشور باشیم، روندی که انشالله به برخورداری کشور از استقلال و امنیت نرم‌افزاری و پیشرفت صنعت داخلی منجر خواهد شد.

یکی از حوزه‌هایی که در رشد فناوری اطلاعات در دنیا تأثیر بسزایی داشته، مقوله نرم افزارهای آزاد/متن باز است. جنبش نرم افزارهای آزاد/متن باز پس از بیست سال تلاش برای آزادی نرم افزار در سراسر دنیا امروزه به رشد و بالندگی رسیده است و باعث پیشرفت و تحولی عمیق در حوزه فناوری اطلاعات جهان شده است و از موضوعات روز، در صنعت نرم افزار به حساب می‌آید. مزایای مختلف نرم افزارهای آزاد/متن باز در جامعه مانند: شکوفایی خلاقیت، کاهش شکاف دیجیتال، انتقال فناوری، خوداتکایی و رشد صنعت نرم افزار و رفع وابستگی و استقلال صنعت فناوری اطلاعات، همگی موجب شده حرکت شتابانی به سوی پذیرش نرم افزارهای آزاد/متن باز در کشورهای جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه انجام پذیرد، به گونه‌ای که هم‌اکنون کشورهای در حال توسعه، کشورهای توسعه یافته را در توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز رهبری می‌کنند.

در این راستا دولت‌ها در انتخاب و پذیرش این گونه نرم افزارها در جامعه نقش بسیار مهمی دارند. تدوین راهبردها، سیاست‌ها و انجام برنامه‌های حمایتی توسط دولت‌ها جهت ارتقاء نرم افزارهای آزاد/متن باز و ترغیب و تشویق شرکت‌های نرم افزاری داخلی جهت ورود گسترده به موضوع از اهمیت بسیاری برخوردار است. بسیاری از کشورهای دنیا سیاست‌های مدونی را در این خصوص تدوین و اجرا کرده‌اند به طوری که طبق مطالعات انجام گرفته حدود ۲۶۵ سیاست در کشورهای مختلف برای این بخش از نرم افزار در ابعاد و رویکردهای گوناگون اتخاذ شده است.

توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز یک جنبش جهانی در حوزه نرم افزار و فناوری اطلاعات است، که دانش تولید شده در روند تکامل آن، می‌تواند برای ارتقاء سطح فناوری تولید و بکارگیری نرم افزار کشور، مفید واقع شود. در نهایت با کسب این دانش‌های پیشرفته می‌توان به تولید و توسعه نرم افزارها حتی در سطوح پایه نرم افزاری (مانند سیستم عامل) بدون وابستگی به کشورهای دیگر و به صورت کاملاً بومی اقدام نمود. با گسترش بهره‌گیری هدفمند و راهبردی از مزایای نرم افزارهای آزاد/متن باز و اصولاً متدولوژی متن باز، می‌توان به پیشرفت صنعت نرم افزاری کشور به واسطه رونق رقابت در عرصه‌های تولید، توسعه و ارائه خدمات برتر و صادرات، امیدوار بود.

با عنایت به این موارد و اهمیت موضوع، موسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات، به عنوان بازوی پژوهشی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اقدام به تدوین چشم‌انداز، اهداف، راهبردها و برنامه‌های اجرایی مورد نیاز جهت توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز در قالب یک برنامه راهبردی نموده است.

۲- رویکردهای حاکم بر سند

رویکردهای حاکم بر سند پیش فرض‌هایی است که در تدوین سند مد نظر قرار گرفته است. این پیش فرض‌ها شامل موارد زیر است:

- ✓ توسعه نرم افزارهای آزاد/متن باز تنها در سایه توجه به امنیت محقق خواهد شد.
- ✓ از نظر نگارندگان رویکرد امنیت در سند به این صورت است
- الف) مقوله امنیت در تولید محتوای کلیه مراحل و گامهای سند دیده شده است (محتوای معنایی سند باید با توجه به امنیت به عنوان یک اصل ذاتی توجه داشته باشد).
- ب) امنیت اصلی در ملاحظات ساختاری و اجرای سند است و باید برای پیاده سازی سند ظرفیت ارزیابی و اطمینان از امنیت دیده شده باشد.
- ✓ توسعه نرم افزارهای آزاد/متن باز هدف غایی سند نیست بلکه این توسعه به عنوان مسیر و ابزاری در رسیدن به توانمندی همه جانبه برای تولید نرم افزارهای بومی مورد نیاز کشور تهیه گردیده است و باید مسائل حقوقی، حق استفاده و مالکیت معنوی نرم افزارهای آزاد/متن باز در طول مسیر و نیل به نرم افزارهای بومی مورد توجه قرار گیرند.
- ✓ رویکرد حاکم بر سند، تولید سندی بالادستی برای بهره برداری از کلیه توانمندیها در سطح ملی است. بنابراین این سند نقش سندی مادر برای توسعه نرم افزار با بهره گیری از ابزار نرم افزارهای آزاد/متن باز با رویکرد تولید نرم افزارهای بومی دارد و پاسخگوی تمام نیازهای سازمان‌ها و مجموعه‌ها نبوده است. این سند یک سند فرا دستگاہی بوده و پائین تر از اسناد ملی مانند چشم انداز و برنامه چهارم و پنجم توسعه و سیاست‌های کلی نظام و بالاتر از اسناد بخشی مانند اسناد وزارتخانه‌ای است. شایسته است هر سازمان که در زمینه نرم افزار فعالیت دارد، برنامه‌های خاص خود را منطبق بر این سند تهیه نماید.
- ✓ این سند به خودی خود ظرفیت اعطا به یک نهاد کشوری برای اجرا را ندارد، بلکه باید با سازمان فناوری اطلاعات ایران به عنوان نهاد متولی، اختیارات لازم داده شود. این سند برای دستگاہ و سند خاصی نوشته نشده است. بلکه نگاه فرا دستگاہی به موضوع داشته و نیازمند مشارکت تمامی بازیگران توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز و تعامل مناسب بخشهای دولتی، خصوصی و تحقیقاتی می‌باشد.

۳- چشم انداز

در راستای چشم انداز بیست ساله کشور^۱ و چشم انداز فناوری اطلاعات^۲، ایران اسلامی کشوری است، از منظر نرم افزارهای امن و مستقل و دارای ویژگی های زیر:

حداکثر بهره برداری از توانایی های کشور در تولید و بکارگیری نرم افزار.

برخورداری از امنیت در زیر ساخت نرم افزار.

برخورداری از استقلال (عدم وابستگی) در تولید و بکارگیری نرم افزار.

تقابل با انحصارگرایی در صنعت نرم افزار.

کانون پیشرفته منطقه در حوزه نرم افزارهای آزاد/متن باز.

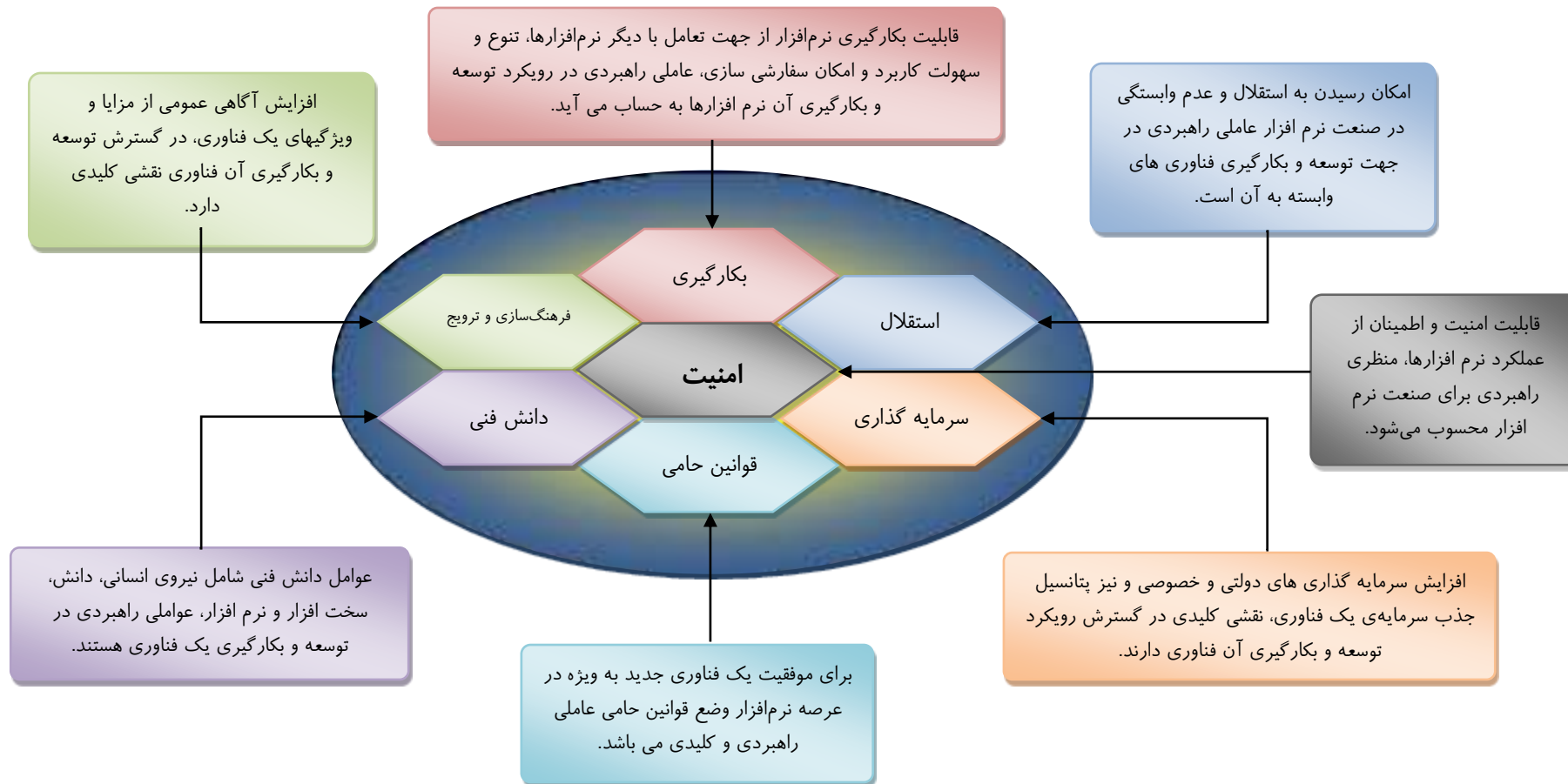
دارای مشارکت و تعاملات مؤثر بین المللی در حوزه نرم افزار آزاد/متن باز.

^۱ سند چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران (ایران ۱۴۰۴)

^۲ نظام جامع فناوری اطلاعات کشور (سند راهبردی)

۴- منظرهای راهبردی

منظرها و حوزه هایی که در صنعت نرم افزار کشور برای توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز نقشی راهبردی دارند عبارتند از:

۵- اهداف کلان

اهداف کلانی که در توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز در جمهوری اسلامی ایران دنبال می شوند عبارتند از:

- ارتقاء سطح امنیت زیرساخت نرم افزاری فناوری اطلاعات کشور با استفاده از نرم افزارهای آزاد/ متن باز.
- کاهش وابستگی نرم افزاری کشور با استفاده از نرم افزارهای آزاد/ متن باز.
- ارتقاء سطح بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز.
- ارتقاء سطح گرایش به متن باز.
- ارتقاء سطح دانش نرم افزارهای آزاد/ متن باز.
- ارتقاء سطح سرمایه گذاری در حوزه نرم افزارهای آزاد/ متن باز با اتکا به بخش خصوصی.
- ارتقاء حمایت های قانونی در حوزه نرم افزارهای آزاد/ متن باز.
- کسب سهم عمده از بازارهای بین المللی نرم افزار در سطح منطقه.

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز جمهوری اسلامی ایران

۶- راهبردها

راهبردهای کشور در مسیر توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز به شرح زیر هستند:

منظرات راهبردی	اهداف کلان	راهبردها
امنیت	ارتقاء سطح امنیت زیرساخت نرم افزاری فناوری اطلاعات کشور با استفاده از نرم افزارهای آزاد/ متن باز	تقویت نرم افزارهای آزاد/ متن باز از نظر الزامات امنیتی با هدف تولید نرم افزارهای بومی.
استقلال	کاهش وابستگی نرم افزاری کشور با استفاده از نرم افزارهای آزاد/ متن باز	توسعه خط و زبان فارسی در نرم افزارهای آزاد/ متن باز و اعمال محدودیت در واردات نرم افزار.
بکارگیری	ارتقاء سطح بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز	توسعه رویکرد استفاده از نرم افزارهای آزاد/ متن باز در بومی سازی و تولید نرم افزارهای کاربردی. فراهم آوردن سازوکارهای لازم برای توسعه، بکارگیری و پشتیبانی نرم افزارهای آزاد/ متن باز در داخل کشور. ایجاد ساختارهای راهبری و اجرایی برای بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز.
فرهنگ سازی و ترویج	ارتقاء سطح گرایش به نرم افزارهای آزاد/ متن باز	الگوسازی فعالیتهای موفق انجام گرفته و تشویق فعالان به انتشار فعالیتهای به صورت متن باز. گسترش فعالیتهای ترویجی و اطلاع رسانی صحیح جهت ارتقاء آگاهی ذینفعان. گسترش آموزشها و منابع عمومی متن باز در سطوح مختلف کاربری رایانه.
دانش فنی	ارتقاء سطح دانش نرم افزارهای آزاد/ متن باز	کسب و ارتقاء دانش فنی کلیدی تولید و توسعه نرم افزارهای آزاد/ متن باز. تربیت نیروی انسانی متخصص برای سطوح و کاربردهای مختلف نرم افزار بر اساس متن باز. حداکثر بهره برداری از دانش و تجربیات دیگر کشورها. شناخت و پایش پیوسته روند توسعه ابعاد مختلف نرم افزارهای آزاد/ متن باز.
قوانین حامی	ارتقاء حمایتهای قانونی در حوزه نرم افزارهای آزاد/ متن باز	فراهم آوردن زمینه های قانونی و حقوقی لازم برای توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز.
سرمایه گذاری	ارتقاء سطح سرمایه گذاری در حوزه نرم افزارهای آزاد/ متن باز با اتکا به بخش خصوصی	حمایتهای اقتصادی از بخشهای غیردولتی و سرمایه گذاری به منظور تولید، توسعه و تجاری سازی نرم افزارهای آزاد/ متن باز.
	کسب سهم عمده از بازارهای بین المللی نرم افزار در سطح منطقه	ارتقای سطح همکاریهای منطقه ای و بین المللی در زمینه نرم افزارهای آزاد/ متن باز و مشارکت در تولید و توسعه نرم افزارهای آزاد/ متن باز.

۷- اقدامات (طرح‌ها و برنامه‌های اجرایی)

برنامه‌های اجرایی، فعالیتهای لازم‌الاجرائی هستند که در راستای هر یک از راهبردها، جهت تحقق اهداف کلان مورد نیاز می‌باشند. برای هر راهبرد تعدادی طرح و برای هر طرح تعدادی پروژه و برنامه‌های اجرایی تدوین شده است که در قالب چهار مرحله به اجرا درآمده و تحقق اهداف برنامه را تضمین می‌نمایند مراحل در نظر گرفته شده برای پیاده‌سازی برنامه راهبردی نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز به شرح زیر است:

- ✓ **مرحله اول: بسترسازی.** در این مرحله مقدمات و پیش‌نیازهای توسعه و بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز در کشور فراهم خواهد شد. آنچه در این مرحله محقق می‌شود ایجاد بسترهای فنی، قانونی، حقوقی و اداری لازم برای توسعه و بکارگیری متن‌باز می‌باشد.
- ✓ **مرحله دوم: توانمندسازی.** در این مرحله با اتکاء به زیرساخت فراهم آمده در مرحله اول به ایجاد و افزایش قابلیت بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز پرداخته می‌شود. تولید و توسعه نرم‌افزارهای کاربردی، اجرای قوانین حامی، انجام پروژه‌های آزمایشی و ارائه آموزشهای تخصصی از جمله اقدامات انجام شده در این مرحله خواهند بود.
- ✓ **مرحله سوم: گسترش بکارگیری.** در این مرحله کشور آمادگی کامل برای استفاده عملیاتی و گسترده از نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز را خواهد داشت. الزامات قانونی جهت توسعه و بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز، تکامل بسترهای حقوقی، رفع مشکلات و نواقص احتمالی، گسترش نفوذ نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز به صنایع دیگر و بخشهای اداری مختلف برخی از اقدامات قابل انجام در این مرحله می‌باشند.
- ✓ **مرحله چهارم: بلوغ و خوداتکایی.** در این مرحله توسعه و بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز در کشور به رشد و بالندگی خود رسیده و با استقرار یک محیط رقابتی نیاز به حمایت‌های مادی و معنوی دولت به حداقل رسیده و در مقابل التزام دستگاه‌های اجرایی به بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز داخلی که فاکتورهای استقلال، امنیت، قابلیت فنی و بکارگیری بالایی هم خواهند داشت، افزوده می‌شود. در این مرحله توان نیروی تخصصی کشور برای پشتیبانی از توسعه و بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز کامل شده و بازار و دانش این نرم‌افزارها به مرحله بلوغ خود می‌رسند.

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

نام مرحله	هدف مرحله	خصوصیات مرحله	خروجی های مرحله
مرحله اول - بسترسازی	فراهم آوردن مقدمات و پیش نیازهای توسعه و بکارگیری متن باز در کشور.	پایه ای، آموزشی، پژوهشی، فرهنگی	تولید بسترهای فنی، قانونی، حقوقی، اداری و فرهنگی لازم برای توسعه و بکارگیری متن باز. اجرای پروژه های زودبازده.
مرحله دوم - توانمندسازی	ایجاد و افزایش قابلیت توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز در میان ذینفعان مختلف نرم افزار کشور.	دانشی، یادگیری، توسعه ای، تولیدی، پژوهشی، فرهنگی	تولید و توسعه نرم افزارهای کاربردی. اجرای قوانین حامی تشویقی. انجام پروژه های آزمایشی و ارائه آموزشهای تخصصی.
مرحله سوم - گسترش بکارگیری	گسترش بکارگیری عملیاتی نرم افزارهای آزاد/متن باز با انواع کاربردها در بخشهای مختلف کشور.	عملیاتی، رشد و توسعه ای، حمایتی، دانشی	الزامات قانونی جهت توسعه و بکارگیری متن باز و تکامل بسترهای حقوقی. رفع مشکلات و نواقص احتمالی در بکارگیری متن باز. گسترش نفوذ نرم افزارهای آزاد/متن باز به صنایع و کاربردهای جدید.
مرحله چهارم - بلوغ و خوداتکایی	استقرار یک محیط رقابتی در حوزه نرم افزار کشور با حداقل وابستگی و نیاز به حمایت های مادی و معنوی دولت.	تثبیتی، رقابتی، نظارتی، راهبری	استقلال، امنیت، خودکفایی، بازار غیرانحصاری و رقابتی نرم افزار.

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱- مجموعه اقدامات مربوط به هدف یک و راهبرد یک

هدف ۱. ارتقاء سطح امنیت زیرساخت نرم افزاری فناوری اطلاعات کشور با استفاده از نرم افزارهای آزاد/متن باز.											
متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۲۲	۰۱۱۱- تهیه راهنماهای لازم برای امن سازی سیستمهای نرم افزاری آزاد/متن باز طبق الزامات امنیتی مرسوم.	۱۱ طرح کنترل و امن سازی نرم- افزارهای آزاد/متن باز	۱. تقویت نرم- افزارهای آزاد/متن- باز از نظر الزامات امنیتی.
وزارت اطلاعات			×					۰۵۱۱- ۰۱۱۱	۰۱۱۲- اجرا و بکارگیری راهنماهای امن سازی سیستم- های نرم افزاری آزاد / متن باز.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۲۲	۰۱۱۳- ارائه استانداردهای ارزیابی امنیتی نرم افزارهای متن باز کلیدی		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۲- مجموعه اقدامات مربوط به هدف دو و راهبرد دو

هدف ۲. کاهش وابستگی نرم افزاری کشور با استفاده از نرم افزارهای آزاد/متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
شورای عالی اطلاع رسانی			×				×	۰۵۲۲	۰۲۱۱- تدوین استانداردها و الگوریتمهای نرم افزاری ملی آزاد/متن باز برای رفع نیازهای خط و زبان فارسی.	۲۱ طرح ایجاد ابزارهای پایه ای خط	۲. توسعه خط و زبان فارسی در نرم افزارهای
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	-۰۵۲۲ ۰۲۱۱	۰۲۱۲- طراحی و پیاده سازی پیمانهای نرم افزاری کاربردی آزاد/متن باز متناسب با خط و زبان فارسی.	و زبان فارسی در نرم افزارهای آزاد/متن- باز.	آزاد/متن باز و اعمال
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×		×			-۰۵۱۱ طرح ۳۲	۰۲۲۱- تدوین دستورالعملهای محدودیتی برای استفاده از نرم- افزارهای خارجی بدون مجوز در کشور.	۲۲ طرح اعمال محدودیت در واردات نرم افزار.	محدودیت در واردات نرم افزار.
وزارت امور اقتصاد و دارایی			×	×				۰۲۲۱	۰۲۲۲- اجرای دستورالعملهای محدودیتی برای استفاده از نرم- افزارهای خارجی بدون مجوز در کشور.		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۳- مجموعه اقدامات مربوط به هدف سه و راهبرد سه

هدف ۳. ارتقاء سطح بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز.											
متولی	اولویت			مرحله اجرا			کد پیش نیاز	برنامه های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد	
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم					اول
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۲۲	۰۳۱۱- تدوین نظام های تولید و بومی سازی نرم افزارهای آزاد/متن باز برای ایران.	۳۱ طرح نظام مندسازی تولید و بومی سازی نرم- افزارهای آزاد/متن باز مطابق با نیازهای کشور ایران.	۳. توسعه رویکرد استفاده از نرم- افزارهای آزاد/متن باز.
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۳۱۱-۰۵۲۲	۰۳۱۲- اجرا و بکارگیری نظام ها و استانداردهای تولید و بومی سازی نرم افزارهای آزاد/متن باز.	۳۲ طرح بومی سازی و تولید نرم افزارهای عمومی پر کاربرد و پایه ای.	آزاد/متن باز. در بومی سازی و تولید نرم- افزارهای کاربردی.
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×	×	۰۵۲۲-۰۵۳۳-۰۲۱۲-۰۳۱۲	۰۳۲۱- بومی سازی یا تولید نرم افزارهای شبکه و اینترنت.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×	×	۰۵۲۲-۰۵۳۳-۰۲۱۲-۰۳۱۲	۰۳۲۲- بومی سازی یا تولید نرم افزارهای سیستم عامل.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×	×	۰۵۲۲-۰۵۳۳-۰۲۱۲-۰۳۱۲	۰۳۲۳- بومی سازی یا تولید نرم افزارهای پایگاه داده.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×	×	۰۵۲۲-۰۵۳۳-۰۲۱۲-۰۳۱۲	۰۳۲۴- بومی سازی یا تولید مجموعه نرم افزارهای اداری عمومی.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۲۲	۰۳۲۵- انتخاب نرم افزارهای کلیدی جهت بومی سازی بر اساس شرایط کشور		
وزارت ارتباطات و			×		×	×		۰۱۱۳	۰۳۲۶- ارزیابی امنیتی نرم افزارهای متن باز کلیدی و اعطای		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

فناوری اطلاعات								گواهینامه امینتی		
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×					×	۰۵۲۲	۰۳۳۱ - نیازسنجی و شناسایی نرم افزارهای پرکاربرد ناسازگار با شرایط داخلی کشور.	۳۳ مطالعه و بررسی کاربردهای خاص نیازمند نرم افزار برای تولید به صورت نرم افزارهای آزاد/متن باز.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×					×	۰۵۲۲	۰۳۳۲ - نیازسنجی و شناسایی نرم افزارهای پرکاربرد خاص قابل بومی سازی.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×				×	۰۵۲۲	۰۳۳۳ - تدوین راهکارهای مهاجرت سیستم های خاص		
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×				×	۰۵۲۲	۰۳۳۴ - بومی سازی نرم افزارهای کاربرد خاص		
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×				×	۰۵۲۲	۰۳۴۱ - شناسایی حوزه های جدید کاربرد متن باز در فناوری های اطلاعاتی نوین		۳۴ شناسایی و بهره گیری از فرصت های جدید در IT مبتنی بر سرویس گرایی
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×				×	۰۳۴۱	۰۳۴۲ - ارائه راهکارهای بهره گیری از فرصت های متن باز در فناوری های اطلاعاتی نوین در کشور		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۴ - مجموعه اقدامات مربوط به هدف سه و راهبرد چهار

هدف ۳. ارتقاء سطح بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکلیفی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۲۲	۰۴۱۱ - تدوین راهنماهای لازم برای مهاجرت سامانه های سرور و کاربردی سازمانها به نرم افزارهای آزاد/متن باز.	۴۱ طرح مهاجرت بسته ها	۴. فراهم آوردن سازکارهای لازم برای توسعه، بکارگیری و پشتیبانی نرم افزارهای آزاد/متن باز در داخل کشور.
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×					×	۰۵۲۲	۰۴۱۲ - تدوین راهنماهای لازم برای مهاجرت بسته ها و سامانه های کاربردی به نرم افزارهای آزاد/متن باز.	و سامانه های نرم-افزاری به نرم-افزارهای	
دستگاه های اجرایی			×				×	۰۴۱۱ - ۰۵۱۱ ۰۳۲۱ - ۰۳۲۲ - ۰۳۲۳	۰۴۱۳ - اجرا و بکارگیری راهنماهای مهاجرت سامانه های سرور و کاربردی سازمانهای دولتی به نرم افزارهای آزاد/متن باز.	افزارهای آزاد/متن باز.	
دستگاه های اجرایی		×			×			۰۴۱۲ - ۰۵۱۱ ۰۳۲۱ - ۰۳۲۲ - ۰۳۲۴	۰۴۱۴ - اجرا و بکارگیری راهنماهای مهاجرت بسته ها و سامانه های کاربردی سازمانها به نرم افزارهای آزاد/متن باز.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×					×	۰۵۲۲	۰۴۱۵ - ایجاد مراکز پشتیبانی از پروژه های مهاجرت.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×					×	--	۰۴۱۶ - بررسی مخاطرات کلی مهاجرت به متن باز و ارائه راهکارهای لازم		
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×					×	--	۰۴۱۷ - برآورد هزینه کل مهاجرت کشور به متن باز		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

ایران											
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۲۲	۰۴۲۱ - تدوین استانداردهای بکارگیری نرم افزارها بر پایه استانداردهای باز.	۴۲ تدوین استانداردهای بکارگیری متن باز.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۲۲	۰۴۲۲ - طراحی سازوکار ارزیابی و تأیید نمونه نرم-افزارهای آزاد/متن باز و اعطای گواهینامه های ملی به نرم افزارهای آزاد/متن باز با کیفیت بالا.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۴۲۱	۰۴۲۳ - تدوین استانداردهای میان کنش پذیری سیستم های نرم افزاری بر پایه استانداردهای باز در دولت الکترونیک.		
معاونت توسعه منابع انسانی رئیس جمهور			×	×				۰۴۲۴	۰۴۲۴ - اجرای استانداردهای میان کنش پذیری سیستم های نرم افزاری بر پایه استانداردهای باز در دولت الکترونیک.		
دستگاه های اجرایی			×	×				۰۴۲۴	۰۴۲۵ - اجرای استانداردهای بکارگیری نرم افزارها بر پایه استانداردهای باز		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×					۰۵۲۲	۰۴۳۱ - تهیه RFP چند پروژه زودبازده.	۴۳ طرح تعریف و اجرای پروژه- های زودبازده.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×					۰۵۲۲	۰۴۳۲ - شناسایی و انتخاب محیط های پایلوت مهاجرت به نرم افزارهای آزاد/متن باز.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×					۰۴۳۲-۰۵۱۱	۰۴۳۳ - انجام پروژه های مهاجرت پایلوت در سازمان های منتخب.		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۵- مجموعه اقدامات مربوط به هدف سه و راهبرد پنج

هدف ۳. ارتقاء سطح بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز.											
متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	مجبوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
			×				×	--	۰۵۱۱- تعیین متولی فرادستگاهی برای متن باز در دولت و تهیه پشتوانه های قانونی لازم.	۵۱ تعیین متولی و بوجود آوردن	۵. ایجاد ساختارهای راهبردی و اجرایی برای بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز.
			×				×	۰۵۱۱	۰۵۱۲- تشکیل دبیرخانه و کارگروه راهبردی برای فعالیتهای متن باز کشور در نهاد متولی.	ساختارهای لازم برای متولی متن باز.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	--	۰۵۲۱- طراحی ساختار مرکز ملی متن باز ایران.	۵۲ طرح راه اندازی مرکز ملی متن باز ایران.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۱۲- ۰۵۲۱	۰۵۲۲- راه اندازی مرکز ملی متن باز ایران.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۲۲	۰۵۳۱- ایجاد پایگاه نرم افزاری آزاد/متن باز ایران.	۵۳ طرح ایجاد بسترهای پشتیبانی از بکارگیری نرم-	
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×						×	۰۵۲۲	۰۵۳۲- ایجاد سیستمهای کمک فنی ^۱ از بکارگیری عمومی نرم افزارهای آزاد/متن باز.		

¹ help desk

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×	۰۵۲۲	۰۵۳۳- ایجاد، بروزرسانی و نگهداری سایت واژه نامه مرجع برای ترجمه محیطهای نرم افزاری آزاد/متن باز.	افزارهای آزاد/ متن باز در مرکز ملی.
دانشگاه			×			×	۰۵۲۲	۰۵۳۴- ایجاد بانک اطلاعاتی تولید و بومی سازی نرم افزارهای آزاد/متن باز.	
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی			×			×	۰۵۲۲	۰۵۳۵- راه اندازی مرکز ثبت الگوریتم، نرم افزار و نوآوری های مرتبط به صورت متن باز.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×	۰۵۲۲	۰۵۳۶- راه اندازی پرتال اطلاع رسانی در حوزه متن باز.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×	۰۵۲۲	۰۵۳۷- نگهداری و بروزرسانی مداوم بانک اطلاعاتی تولید و بومی سازی نرم افزارهای متن باز	
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×	۰۵۲۲	۰۵۴۱- تدوین مدل اجرایی راهبری متن باز در کشور با تعامل تمامی بازیگران	
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×	۰۵۲۲- ۰۵۴۱	۰۵۴۲- ارائه مدل کسب و کار برای متن باز در سطح ملی	

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۶- مجموعه اقدامات مربوط به هدف چهارم و راهبرد شش

هدف ۴. ارتقاء سطح گرایش به متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×					×	۰۵۱۱	۰۶۱۱- تشویق NGO های موفق و برتر در حوزه متن باز.	۶۱ طرح تشویق و ترغیب NGOهای حوزه متن باز.	۶. الگوسازی فعالیتهای موفق انجام گرفته و تشویق فعالان به انتشار فعالیتهای صورت متن باز. نتایج تحقیقات فعالان حوزه متن باز.
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×			×			۰۵۱۱	۰۶۱۲- ترغیب NGO های متن باز در به اشتراک گذاشتن مهارتهای خود.	۶۲ طرح انتشار تجربیات و نتایج تحقیقات فعالان حوزه متن باز.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×				×		۰۵۲۲	۰۶۲۱- راه اندازی سیستمهای Wiki برای ثبت تجربیات.	۶۲ طرح انتشار تجربیات و نتایج تحقیقات فعالان حوزه متن باز.	
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات	×					×		۰۵۲۲	۰۶۲۲- انتشار مجله تخصصی (مقالات و نتایج فعالیت ها) حوزه نرم افزارهای آزاد/متن باز.	۶۲ طرح انتشار تجربیات و نتایج تحقیقات فعالان حوزه متن باز.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×					×	--	۰۶۲۳- برگزاری گردهمایی های سالیانه در زمینه تشویق فعالان و انتشار فعالیت های موفق نرم افزارهای آزاد/متن باز	۶۲ طرح انتشار تجربیات و نتایج تحقیقات فعالان حوزه متن باز.	
دانشگاه		×				×		--	۰۶۲۴- افزودن متن باز به موضوعات کنفرانسهای علمی مرتبط.	۶۲ طرح انتشار تجربیات و نتایج تحقیقات فعالان حوزه متن باز.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×			×	×	×	×	--	۰۶۲۵- برگزاری سلسله همایشهای بررسی و نقد فعالیت های انجام گرفته در متن باز	۶۲ طرح انتشار تجربیات و نتایج تحقیقات فعالان حوزه متن باز.	

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۷- مجموعه اقدامات مربوط به هدف چهار و راهبرد هفت

هدف ۴. ارتقاء سطح گرایش به متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش-نیاز	برنامه‌های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	مجبوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×					×	۰۵۲۲	۰۷۱۱- برگزاری همایشهای آشنایی با متن باز در سطوح استانی، منطقه‌ای و کشوری.	۷۱ طرح برگزاری همایشها، نمایشگاه‌ها و جشنواره‌های نرم‌افزار آزاد/متن باز.	۷. گسترش فعالیتهای ترویجی و اطلاع رسانی
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×		۰۵۱۱- برگزاری همایش اطلاع رسانی در خصوص دستاوردهای پروژه‌های زودبازده. طرح ۴۳			
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×				×	۰۵۲۲	۰۷۲۱- تدوین و اجرای برنامه‌های ترویجی برای مسئولین در مورد مزایا و مخاطرات بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن باز در کشور.	۷۲ طرح ترویج و اطلاع‌رسانی در خصوص متن باز از رسانه‌های مختلف.	جهت ارتقاء آگاهی ذینفعان.
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×						×	--	۰۷۲۲- اطلاع رسانی در خصوص دستاوردهای حاصل از بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن باز در رسانه های جمعی.		
صدا و سیما			×				×	--	۰۷۲۳- تولید برنامه های تلویزیونی در خصوص متن باز		
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×				×		--	۰۷۲۴- طراحی روش های مناسب اطلاع رسانی با توجه به مشتریان و بازیگران مختلف متن باز		
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×					×	--	۰۷۲۵- راه اندازی سامانه بررسی و نظارت بر اقدامات انجام گرفته در متن باز و اطلاع رسانی اقدامات اشتباه		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۸- مجموعه اقدامات مربوط به هدف چهار و راهبرد هشت

هدف ۴. ارتقاء سطح گرایش به متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	مجبوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×					×	۰۵۲۲	۰۸۱۱- آموزش بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز برای کارشناسان IT سازمانها.	۸۱ طرح توسعه آموزشهای عمومی متن باز.	۸. گسترش آموزشها و منابع عمومی متن باز در سطوح مختلف کاربری رایانه.
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×				×		۰۵۲۲	۰۸۱۲- آموزش عمومی فناوری اطلاعات مبتنی بر نرم افزارهای آزاد/متن باز.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×		۰۷۲۱	۰۸۱۳- آموزش فرآیند مهاجرت به متن باز و جلوگیری از مخاطرات موجود		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×		۰۷۲۵	۰۸۱۴- آموزش انواع اقدامات اشتباه در حوزه تصمیم گیری برای مدیران		
سازمان فناوری اطلاعات ایران									۰۸۱۵- تربیت مروجین متن باز برای فرهنگ سازی مناسب در سطح ملی		
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×					×		--	۰۸۲۱- تولید و انتشار محتوای آموزش از راه دور عمومی نرم افزارهای آزاد/متن باز.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×					×		--	۰۸۲۲- تولید و انتشار محتوای آموزشی مکتوب.		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۹- مجموعه اقدامات مربوط به هدف پنج و راهبرد نه

هدف ۵. ارتقاء دانش نرم افزارهای آزاد/متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
دانشگاه		×					×	--	۰۹۱۱- راه اندازی انجمنها و شبکه های تخصصی متن باز در دانشگاه-ها.	۹۱ طرح ارتقاء سطح پژوهشی در حوزه متن باز.	۹. کسب و ارتقاء دانش فنی کلیدی تولید و توسعه نرم افزارهای آزاد/متن باز.
دانشگاه		×				×		۰۹۱۱	۰۹۱۲- انتشار نشریات تخصصی دانشگاهی.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×		--	۰۹۱۳- تدوین طرح تجهیز آزمایشگاه های تخصصی متن باز برای تولید نرم افزارهای آزاد/متن باز مهم.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×		۰۵۲۲	۰۹۱۴- ایجاد آزمایشگاه های تخصصی تولید ابزارهای متن باز		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×		۰۵۲۲	۰۹۱۵- ایجاد آزمایشگاه های تخصصی ارزیابی و تایید نمونه نرم افزارهای متن باز		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×		۰۵۲۲	۰۹۱۶- ایجاد آزمایشگاه های پژوهشی در حوزه متن باز		
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات			×	×	×	×	×	۰۹۱۴- ۰۹۱۵-۰۹۱۶	۰۹۱۷- نظارت مستمر بر آزمایشگاه های متن باز		
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات		×		×	×	×	×	--	۰۹۱۸- حمایت از تحقیقات دانشگاهی از جمله پایان نامه و مقالات دانشجویی		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

اطلاعات											
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×		×	×	×	×	--	۰۹۱۹- برگزاری مسابقات ملی و دانشجویی تولید و عرضه برنامه های کاربردی متن باز		
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×				×			--	۰۹۲۱- برگزاری و میزبانی کنفرانسهای تخصصی بین المللی در داخل.	۹۲ طرح ارتقاء سطح ارتباط با مراکز دانش.	
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری			×				×	--	۰۹۲۲- فراهم آوردن بسترهای مناسب ارتباطات بین المللی دانشگاهی با رویکرد ارتقاء توانایی دانشگاهیان.		
دانشگاه		×					×	۰۹۲۳	۰۹۲۳- آموزش مشترک با دانشگاه های خارج از کشور در زمینه متن باز.		
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری			×				×	۰۹۲۴	۰۹۲۴- اعطای فرصتهای مطالعاتی ویژه در خارج از کشور.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×		×			--	۰۹۲۵- مشارکت در تولید و بروزرسانی نرم افزارهای آزاد/متن باز و استانداردهای باز.		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۰- مجموعه اقدامات مربوط به هدف پنج و راهبرد ده

هدف ۵. ارتقاء دانش نرم افزارهای آزاد/متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش-نیاز	برنامه‌های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
شورای عالی اطلاع رسانی	×						×	۰۵۲۲	۱۰۱۱- تولید دوره‌های آموزش مجازی.	۱۰۱ طرح ارائه آموزش	۱۰. تربیت نیروی انسانی متخصص برای سطوح و کاربردهای مختلف.
سازمان فناوری اطلاعات ایران		×				×		۰۵۲۲	۱۰۱۲- ترجمه و تالیف کتابهای تخصصی در حوزه متن باز.	تخصصی و علمی برای سطوح و کاربردهای مختلف.	
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری			×				×	--	۱۰۲۱- تدوین دروس و واحدهای درسی مختلف متن باز برای گرایشهای مرتبط با کامپیوتر و فناوری اطلاعات. (اعم از نظری و آزمایشگاهی)	۱۰۲ طرح توسعه رشته‌های تحصیلی لازم برای متن باز در مقاطع مختلف.	متخصص برای سطوح و کاربردهای مختلف.
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری		×				×		--	۱۰۲۲- راه اندازی رشته تحصیلی متن باز در مقاطع انتخاب شده.		کاربردهای مختلف نرم-افزار بر اساس متن-باز.
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری			×				×	--	۱۰۲۳- بازآرایی دروس آموزشی مرتبط با فناوری اطلاعات، مبتنی بر نرم افزارهای آزاد/متن باز.		
سازمان فنی حرفه‌ای		×				×		--	۱۰۲۴- تدوین دروس کاربردی نرم افزارهای آزاد/متن باز برای آموزشگاه‌های فنی حرفه‌ای.		
وزارت آموزش و پرورش		×				×		--	۱۰۲۵- طرح راه اندازی و تجهیز آزمایشگاه‌های درسی رایانه‌ای مدارس و دانشگاه ها با استفاده از نرم افزارهای آزاد/متن باز.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×					×		--	۱۰۳۱- ایجاد بانک اطلاعاتی متخصصین حوزه متن باز	۱۰۳ طرح ساماندهی نیروی انسانی متخصص در حوزه متن باز	
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×					×		--	۱۰۳۲- راه اندازی شبکه اجتماعی توسعه متن باز		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۱- مجموعه اقدامات مربوط به هدف پنج و راهبرد یازده

هدف ۵. ارتقاء دانش نرم افزارهای آزاد/متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه‌های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات		×				×		--	۱۱۱۱- ارتباط با مجامع تحقیقاتی جهان برای انتقال تجربیات.	۱۱۱ طرح انتقال تجربیات جهانی به داخل کشور.	۱۱. حداکثر بهره‌برداری از دانش و تجربیات دیگر کشورها و تعامل با نهادهای جهانی مرتبط
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات		×				×		۰۵۲۲	۱۱۱۲- راه‌اندازی سامانه جمع‌آوری تجربیات از پایگاه‌های بین‌المللی و انتقال آن به داخل.		
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات		×		×	×	×		۰۵۲۲	۱۱۱۳- ارتباط با پروژه‌های موفق بین‌المللی برای انتقال تجربیات.		
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات	×					×		۰۵۲۲	۱۱۲۱- الگوبرداری از روشها و فراروشهای توسعه ^۱ نرم افزارهای متن باز در خارج از کشور.	۱۱۲ الگوبرداری از تولید نرم افزارهای آزاد/متن- باز در خارج از کشور.	
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات	×					×		۰۵۲۲	۱۱۲۲- الگوبرداری از معماریها و ساختار نرم افزارهای مطرح و مهم در حوزه آزاد/متن باز.		

¹ Develop

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۲ - مجموعه اقدامات مربوط به هدف پنج و راهبرد دوازده

هدف ۵. ارتقاء دانش نرم افزارهای آزاد/متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات			×				×	۰۵۲۲	۱۲۱۱- تدوین شاخصها و راهکارهای مقایسه و ارزیابی پیوسته برای تعیین وضعیت نرم افزار در جهان و ایران.	۱۲۱ پایش روند توسعه	۱۲. شناخت و پایش پیوسته روند توسعه ابعاد مختلف نرم افزارهای آزاد/متن باز.
سازمان فناوری اطلاعات ایران ایران			×				×	۰۵۲۲	۱۲۱۲- استقرار سامانه مدیریت راهبردی توسعه متن باز.	ابعاد مختلف متن باز و کسب اطلاع از نوآوریهای ارائه شده در این حوزه.	
		×		×	×	×		۱۲۱۱-۱۲۱۲	۱۲۱۳- پایش پیوسته روند توسعه متن باز که در برنامه های قبلی مانند ۱۲۱۱ وجود دارد		
سازمان فناوری اطلاعات ایران ایران			×	×				۱۲۱۱-۱۲۱۲-۱۲۱۳	۱۲۱۴- بروزرسانی سند راهبردی توسعه و بکارگیری متن باز		
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات		×					×	۰۵۲۲	۱۲۲۱- آینده پژوهی در حوزه نرم افزار و متن باز (Fore sighting).	۱۲۲ طرح آینده نگری در حوزه نرم افزار و متن باز.	
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات		×			×			۰۵۲۲	۱۲۲۲- شناسایی تعاملات متن باز با دیگر فناوریهای برتر.		
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات			×	×				--	۱۲۲۳- بررسی مداوم فناوری و استانداردهای نرم افزارهای متن باز		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۳- مجموعه اقدامات مربوط به هدف شش و راهبرد سیزده

هدف ۶. ارتقاء حمایت‌های قانونی در حوزه نرم افزارهای آزاد/متن باز.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش‌نیاز	برنامه‌های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×		×			۰۵۱۱- ۰۴۱۱- ۰۴۱۲	۱۳۱۱- تدوین مقررات و آیین‌نامه‌های لازم برای مهاجرت سامانه‌های سرور و کاربردی و سامانه‌های کاربری سازمانهای دولتی به نرم‌افزارهای آزاد/متن باز.	۱۳۱ تدوین آیین‌نامه‌ها، بخش‌نامه‌ها، قوانین و مقررات لازم برای توسعه	۱۳. فراهم آوردن زمینه های قانونی و حقوقی لازم برای توسعه و بکارگیری متن باز.
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×		×			۰۵۱۱- ۰۴۲۱	۱۳۱۲- تدوین مقررات و آیین‌نامه‌های لازم برای بکارگیری استانداردهای نرم‌افزاری بر پایه استانداردهای باز.		
نهاد متولی		×			×			۰۵۱۱	۱۳۱۳- تدوین قوانین و مقررات در زمینه استفاده از توان متخصصین به صورت کار از راه دور.		برای توسعه و بکارگیری نرم-افزارهای
نهاد متولی		×			×			۰۵۱۱	۱۳۱۴- تدوین قوانین و مقررات در زمینه رفع موانع استفاده از توان انجمنهای غیردولتی.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×		×			۰۵۱۱	۱۳۱۵- اصلاح و وضع قوانین برون‌سپاری پروژه‌های نرم‌افزاری دستگاه-های اجرایی برای توجه به نرم‌افزارهای آزاد/متن باز.		افزارهای آزاد/متن باز.
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×		۰۵۱۱	۱۳۱۶- الزام دستگاه‌های اجرایی به تولید و استفاده از نرم‌افزارهای مستقل از بستر.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			×			×		--	۱۳۱۷- بررسی مخاطرات مجوزهای متن باز برای استفاده با توجه به شرایط کشور		
سازمان فناوری			×			×		۱۳۲۶	۱۳۱۸- انتخاب مجوزهای متن باز با شرایط کشور و ارائه مجوزهای		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

اطلاعات ایران							بومی متن باز در صورت امکان		
		×			×	۰۵۱۱	۱۳۲۱- تدوین طرحها و لوایح حقوقی لازم برای حل اختلافات و دعاوی احتمالی در حوزه پژوهش، تولید و تجاری سازی نرم افزارهای آزاد/متن-باز.	۱۳۲ طرح ایجاد زیرساخت حقوقی لازم برای نرم افزارهای آزاد/متن باز در بخشهای پژوهش، تجاری سازی، تولید و بکارگیری.	
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری		×			×	۰۵۱۱	۱۳۲۲- آموزش قضات، وکلا و افراد حقوقی مرتبط با مفاهیم نرم-افزارهای آزاد/متن باز و نکات حقوقی آنها.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران	×				×	۰۵۲۲	۱۳۲۳- تدوین راه کارهای حقوقی، قانونی و فنی لازم برای ثبت الگوریتم، نرم افزار و نوآوری های مرتبط به صورت متن باز.		
شورای عالی انفورماتیک	×				×	۰۵۲۲	۱۳۲۴- تدوین مجوزهای بومی جهت ثبت حقوق مالکیت فکری الگوریتم، نرم افزار و نوآوری های مرتبط به صورت متن باز.		
سازمان فناوری اطلاعات	×				×	۰۵۱۱	۱۳۲۵- افزودن موضوع متن باز به زمینه های کسب و کار مطرح و قانونی در حوزه نرم افزاری کشور.		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/ متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۴ - مجموعه اقدامات مربوط به هدف هفت و راهبرد چهارده

هدف ۷. ارتقاء سطح سرمایه گذاری در حوزه نرم افزارهای آزاد/متن باز با اتکا به بخش خصوصی.

متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	مجبوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات		x				x		۰۵۱۱	۱۴۱۱- حمایت مالی از تشکلهای غیردولتی (NGO) فعال در حوزه متن باز.	۱۴۱ طرح ارائه	۱۴. حمایتهای اقتصادی از
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات			x		x			۰۵۱۱- ۰۴۲۲	۱۴۱۲- ارائه تسهیلات برای تولیدکنندگان محصولات نرم افزاری آزاد/متن باز دارای گواهینامه ملی و صادرات کنندگان محصولات نرم افزاری آزاد/متن باز.	تسهیلات مختلف به	بخشهای غیردولتی و
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری		x				x		۰۵۱۱	۱۴۱۳- اختصاص امکانات و حمایتهای ویژه به شرکتهای فعال در زمینه متن باز در مراکز رشد و پارکهای فناوری.	شرکتهای انجمنها و	سرمایه گذاری به منظور تولید،
معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور		x				x		۰۵۲۲	۱۴۱۴- تخصیص امکانات و تسهیلات مالی به پروژههای دانشجویی متن باز.	پروژههای متن باز.	توسعه و تجاری سازی نرم افزارهای آزاد/متن باز.
معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور		x		x	x	x		--	۱۴۱۵- ارائه تسهیلات برای شرکتهای دانش بنیان متن باز.		
معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور		x			x			۰۵۲۲- ۰۴۲۲	۱۴۲۱- ارائه جوایز مالی سالانه به طرحهای نرم افزاری موفق و برتر متن باز.	۱۴۲ ارائه حمایتهای	
وزارت صنعت، معدن و تجارت		x				x		۰۵۱۱	۱۴۲۲- ارائه تشویقهای اقتصادی به شرکتهای نرم افزاری برتر در زمینه متن باز.	اقتصادی به	
معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور		x				x		۰۵۱۱	۱۴۲۳- بهره گیری از فرصت صندوقهای حمایت از تحقیق و توسعه و بنگاه های سرمایه گذار مخاطره پذیر (VC) در حوزه نرم افزارهای آزاد/ متن باز.	طرحهای متن باز برتر.	
معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور			x		x	x		--	۱۴۲۴- ارائه حمایتهای مالی جهت مشارکتهای بین المللی همراه با انتقال دانش در حوزه متن باز		

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۵ - مجموعه اقدامات مربوط به هدف هشت و راهبرد پانزده

هدف ۸. کسب سهم عمده از بازارهای بین المللی نرم افزارهای آزاد/متن باز در منطقه.

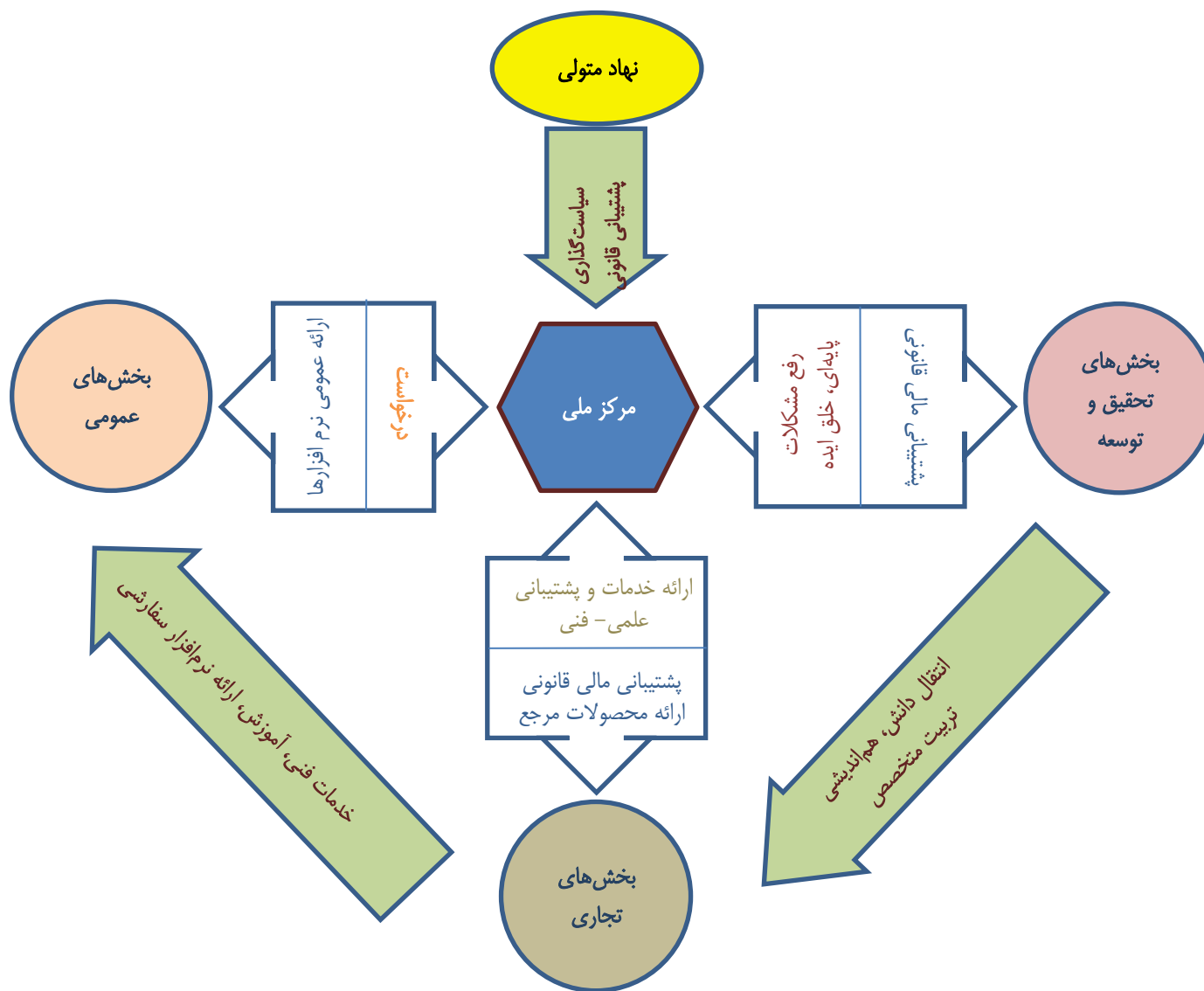
متولی	اولویت			مرحله اجرا				کد پیش نیاز	برنامه های اجرایی پیشنهادی	طرح	راهبرد
	عادی	تکمیلی	محوری	چهارم	سوم	دوم	اول				
سازمان فناوری اطلاعات ایران		x			x			--	۱۵۱۱- شناسایی و انتخاب بازارهای هدف بین المللی.	۱۵۱ تشکیل کنسرسیوم	۱۵. ارتقای سطح همکاریهای منطقه ای و بین المللی در زمینه نرم افزارهای آزاد/متن باز و مشارکت در تولید و توسعه نرم افزارهای آزاد/متن باز.
سازمان فناوری اطلاعات ایران	x				x			--	۱۵۱۲- تشکیل کنسرسیوم شرکتهای فعال در زمینه متن باز و مشارکت با شرکتهای فعال بین المللی.	شرکتهای فعال داخلی و بین المللی.	
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات		x			x			--	۱۵۱۳- بسترسازی برای تولید و صادرات محصول و خدمات مشترک بین المللی به خصوص با کشورهای دوست.		
سازمان فناوری اطلاعات ایران			x		x			۰۵۲۲	۱۵۲۱- مشارکت در انجام طرحها و پروژههای مشترک بین المللی در حوزه نرم افزارهای آزاد/متن باز.	۱۵۲ طرح استفاده از منابع مالی بین المللی.	
سازمان فناوری اطلاعات ایران		x				x		۰۵۱۱	۱۵۲۲- تعیین فرصتهای بهره گیری از اعتبارات بین المللی تحقیق و توسعه نظیر سازمان کنفرانس اسلامی و برنامه توسعه سازمان ملل		
مؤسسه تحقیقات ارتباطات و فناوری اطلاعات		x					x	--	۱۵۳۱- شناسایی و انتخاب سازمانها و پروژه های بین المللی متن باز	۱۵۳ سرمایه گذاری در برقراری ارتباطات	
وزارت صنعت، معدن و تجارت		x				x		--	۱۵۳۲- سرمایه گذاری جهت ایجاد تعاملات لازم همکاریهای پیرامون متن باز	و پروژه های بین المللی انجام گرفته.	

۸- ساختار اجرایی

پس از بررسی برنامه‌های ملی اکثر کشورهای پیشرو جهان در زمینه متن باز و با در نظر گرفتن شرایط مدیریتی داخل کشور ساختار مدیریت اجرایی برنامه راهبردی متن باز کشور تدوین شد. در این راستا ساختار اجرایی طرحها و اقدامات مشابه در کشور و تاثیری که اجرای برنامه راهبردی نرم افزارهای آزاد/ متن باز بر ابعاد مختلف صنعت فناوری اطلاعات کشور خواهد داشت، در نظر گرفته شده است. برای تحقق ایجاد، ارتقا، توسعه، پشتیبانی و نگهداری نرم افزارهای آزاد/ متن باز یک ساختار اجرایی به صورت شکل زیر پیشنهاد شده است:

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

۹- واژه نامه

مدل توسعه متن باز^۱:

یک مدل برای تولید، بکارگیری و به اشتراک گذاری نرم افزار، محتوا یا هر موجودیت دیگر مبتنی بر مشارکت جمعی تولیدکنندگان، توسعه دهندگان و استفاده کنندگان به صورت شبکه‌ای.

متن باز^۲:

منظور از واژه متن باز در این سند هر آن چیزی است که با مدل توسعه متن باز تولید شده باشد، اعم از نرم افزار، محتوا یا غیره.

نرم افزار آزاد/متن باز^۳:

نرم افزار آزاد برنامه‌ای است که مجوز آنها به کاربران اجازه می‌دهد برنامه را به هر قصدی اجرا کنند، آنرا مطالعه و تغییر دهند و اصل یا تغییر یافته کد برنامه آنرا تکثیر یا توزیع کنند. نرم افزار متن باز نرم افزاری که از نظر مهندسی نرم افزار بر اساس مدل توسعه متن باز تولید، منتشر، بروزرسانی و پشتیبانی می‌شود.

نرم افزار اختصاصی^۴:

نرم افزارهای تولید شده توسط شرکت‌های تجاری که تحت مجوزهای محدود کننده تولید، توزیع، بروزرسانی و پشتیبانی می‌شود.

استانداردهای باز^۵:

یک استاندارد برای اینکه باز تلقی شود باید با اصول استانداردهای باز مطابقت داشته باشد. بنابر تعریف پرنز این اصول عبارتند از: در دسترس بودن، افزایش گزینه‌های انتخابی کاربر، عدم وجود حق امتیاز، عدم وجود تبعیض، امکان گسترش استاندارد یا ارائه زیرمجموعه‌ای از استانداردها، قابلیت‌های رعایت حقوق مالکیت فکری.

---

¹ Open Source Development Model

² Open Source

³ Free/Open Source Software (FOSS)

⁴ Proprietary Software

⁵ Open Standards

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

فناوری اطلاعات^۱:

فناوری اطلاعات به مجموعه فناوری‌های مبتنی بر دیجیتال که در تولید، ذخیره‌سازی، پردازش، انتشار و نمایش داده‌ها و اطلاعات بکار گرفته می‌شود، اطلاق می‌گردد.

چشم‌انداز^۲:

بیانیه چشم‌انداز تصویری از آینده کشور است. زمانیکه به اهداف و راهبردهای خود دست یافته باشد. این بیانیه به نحوی تنظیم می‌شود که چالش‌های راهبردی و هدف‌های تعیین شده کیفی در سند، ارتباط مستقیم و معناداری با یکدیگر داشته باشند؛ چشم‌انداز از کلمات و جملات آرمانی، قابل دستیابی، ارزشی، مقدس و نهادینه شده تشکیل شده است.

منظرهای راهبردی^۳:

منظرها و حوزه‌هایی هستند که در صنعت نرم‌افزار نقش راهبردی دارند.

اهداف کلان^۴:

اهداف کلان نتیجه‌های نهایی مشخصی هستند که برنامه می‌کوشد در راستای تامین چشم‌انداز خود بدست آورد. اهداف کلان مجموعه مقاصد و منظورهایی را بیان می‌کنند که جهت‌گیری‌های اصلی برنامه راهبردی را نشان می‌دهند و برنامه‌های اجرایی در جهت نیل به این اهداف تنظیم می‌گردند.

راهبرد^۵:

چگونگی حرکت یک کشور در جهت تحقق اهداف تعیین شده را نشان می‌دهد.

اقدامات^۶:

اقدامات، مجموعه‌ای از نظام‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های اجرایی هستند که به منظور تحقق هر یک از راهبردها، به مرحله اجرا می‌رسند.

---

¹ Information Technology (IT)

² Vision

³ Strategy Perspective

⁴ Goals

⁵ Strategy

⁶ Action

سند راهبردی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد متن باز جمهوری اسلامی ایران

طرح^۱:

مجموعه برنامه‌های اجرایی همسو و مرتبط را طرح می‌نامیم. این مجموعه اقدامات کلان اغلب توسط متولیان اصلی توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز برنامه‌ریزی، اجرا و کنترل می‌شوند.

برنامه‌های اجرایی:

برنامه‌های اجرایی اقداماتی می‌باشد که به صورت برنامه و پروژه^۲ در راستای اجرای طرح‌ها برنامه‌ریزی، اجرا و کنترل می‌گردند. در این سند برنامه‌های عملیاتی به دو دسته کلی برنامه و پروژه تقسیم می‌شوند.

پروژه‌های زودبازده^۳:

پروژه‌هایی هستند که به صورت آزمایشی در کوتاه مدت انجام گرفته و از نتایج آن در اصلاح برنامه‌ریزی‌های آتی و فرهنگ‌سازی جهت نشان دادن امکان‌پذیری موضوع آن فعالیت استفاده می‌شود.

اقدام محوری:

اقدام‌های کلیدی‌ای که تحقق برنامه منوط به اجرای آنها است.

اقدام تکمیلی:

اقدام‌هایی که نقش مکمل برای اقدامات محوری در تحقق برنامه دارند. در صورت کمبود منابع این اقدامات را می‌توان با تاخیر انجام داد.

اقدام عادی:

اقدام‌هایی که اجرای آنها به غنای برنامه کمک می‌کند اما عدم اجرای آنها خللی بر تحقق اهداف برنامه وارد نمی‌کند.

---

¹ Plan

² Programs and projects

³ Quick Win